

Gorinchem, Spijksedijk 56
Gemeente Gorinchem (ZH)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2009-03/13

Gorinchem, Spijksedijk 56
Gemeente Gorinchem (ZH)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

Een onderzoek uitgevoerd in opdracht van
Ingenieursbureau Mol, vertegenwoordigd door
mevr. E. Havenaar-van Buijsen
en in samenwerking met ArcheoPro

Steekproefrapport 2009-03/13
ISSN 1871-269X
auteurs: drs. R. Exaltus en ing. J. Orbons
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

ArcheoPro en De Steekproef werken volgens
KNA 3.1.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
ArcheoPro, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef b.v., Zuidhorn, april 2009

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

ArcheoPro en De Steekproef b.v. aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen
of het gebruik van de resultaten van dit
onderzoek.

ArcheoPro
p/a Holdaal 6
6228 GH Maastricht

De Steekproef b.v.
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 - 5779784
fax	050 - 5779786
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoudsopgave

Samenvatting

1 Inleiding	1
1.1 Algemeen	1
1.2 Locatiegegevens	1
1.3 Onderzoek	1
2 Bureauonderzoek	4
2.1 Methode en bronnen	4
2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem	5
2.3 Archeologie	6
2.4 Historie	9
2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	11
2.6 Onderzoeksstrategie	12
3 Veldonderzoek	13
3.1 Verrichte werkzaamheden	13
3.2 Resultaten booronderzoek	13
4 Conclusies en aanbevelingen (selectieadvies)	17
Verklarende woordenlijst	18
Archeologische tijdschaal	18
Bronnen	19
Literatuur	20
Bijlage 1: Boorbeschrijving	

Samenvatting

Op 26 maart 2009 is een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Spijksedijk te Gorinchem. Het archeologisch onderzoek betrof een veldonderzoek met bureauonderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of in het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of plaanpassing vereisen.

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten daterend vanaf de late ijzertijd. Uit het booronderzoek blijkt dat de bovenste halve tot anderhalve meter van de bodem in het plangebied verloren is gegaan bij de inrichting tot bedrijventerrein. De top laag binnen het bedrijventerrein bestaat op de meeste plaatsen uit een ongeveer één meter dik pakket baksteenpuin. De hieronder aangetroffen afzettingen zijn gevormd in een dynamisch afzettingssmilieu waarin geen geschikte bewoningsomstandigheden heersten.

De in de voet van de Spijksedijk gezette boringen contrasteren sterk met de binnen het bedrijventerrein gezette boringen, doordat deze boringen worden gekenmerkt door een top laag van humusrijke, stevige klei op een dik pakket komklei dat doorloopt tot drie meter beneden het maaiveld.

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

In verband met het volledig ontbreken van archeologische indicatoren binnen het plangebied, zijn de KNA-onderdelen *Waardstelling en Selectieadvies*, in dit rapport niet nader uitgewerkt.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Opdrachtgever: Ingenieursbureau Mol, vertegenwoordigd door mevrouw E. Havenaar-van Buijsen
Geplande ingrepen: Bouw fabriekshal voor puinverwerkende industrie.
Datum uitvoering veldwerk: 26 maart 2009
Archis onderzoeksmelding (CIS nummer): 33710
Opgesteld conform KNA 3.1.
Bevoegd gezag: Gemeente Gorinchem
Bewaarplaats vondsten: Provincie Zuid-Holland
Bewaarplaats documentatie: Provincie Zuid-Holland

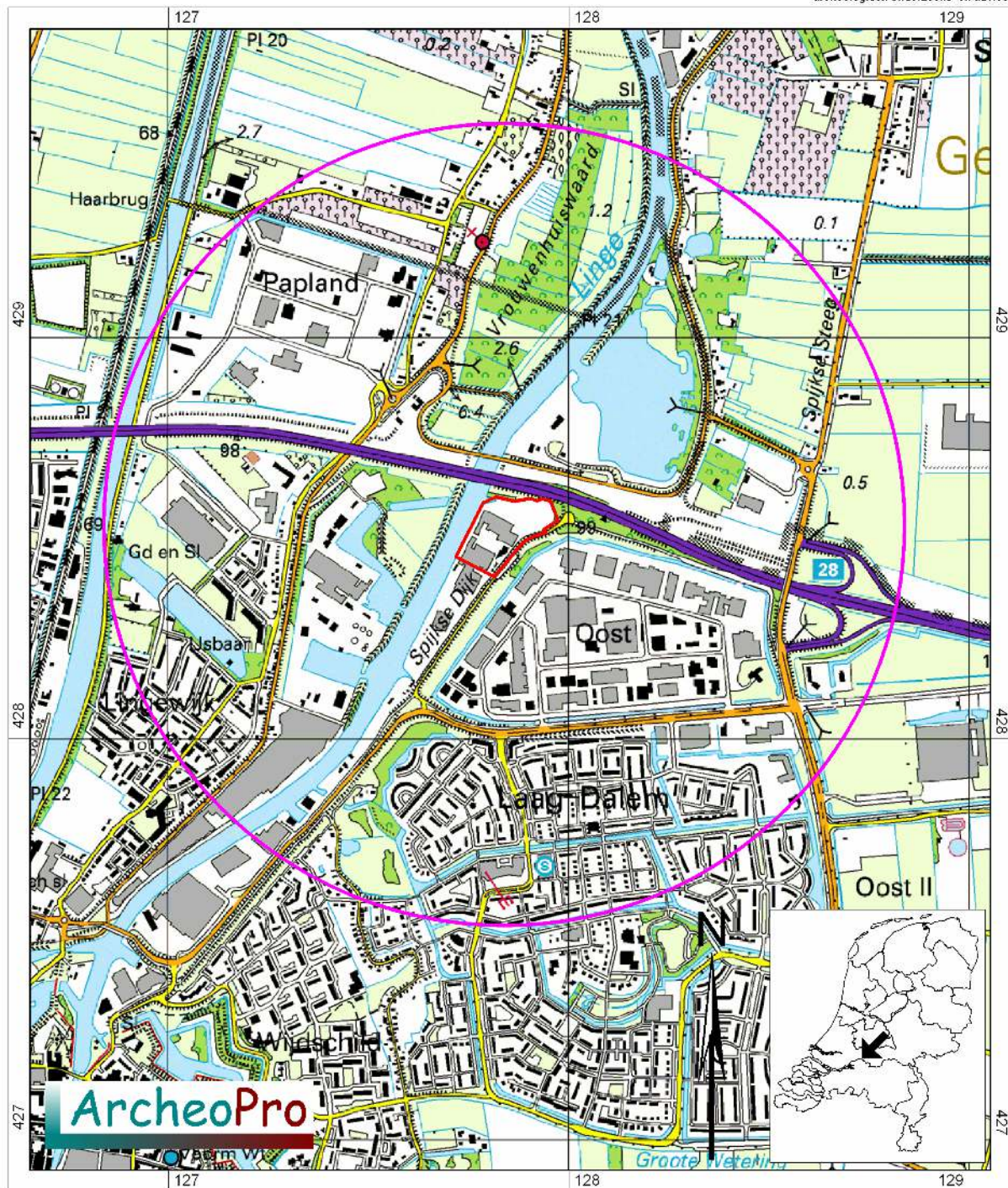
1.2 Locatiegegevens:

- Provincie: Zuid-Holland
- Gemeente: Gorinchem
- Plaats: Gorinchem
- Toponiem: Spijksedijk
- Globale ligging: Ten noorden van Laag Dalem en direct ten zuiden van de A15, tussen de Linge en de Spijksedijk
- Hoekcoördinaten plangebied:
 - o 127,717 / 428,452
 - o 127,802 / 428,604
 - o 127,966 / 428,567
 - o 127,812 / 428,404
- Oppervlakte plangebied: 2,8 ha
- Eigendom: Particulier
- Grondgebruik: Bedrijfsgebouwen
- Hoogteligging: ± 3 m +NAP
- Bepaling locaties: GPS Garmin, meetlinten
- Onderzoeksgebied bureauonderzoek: Cirkel met een straal van één kilometer rond het centrum van het plangebied

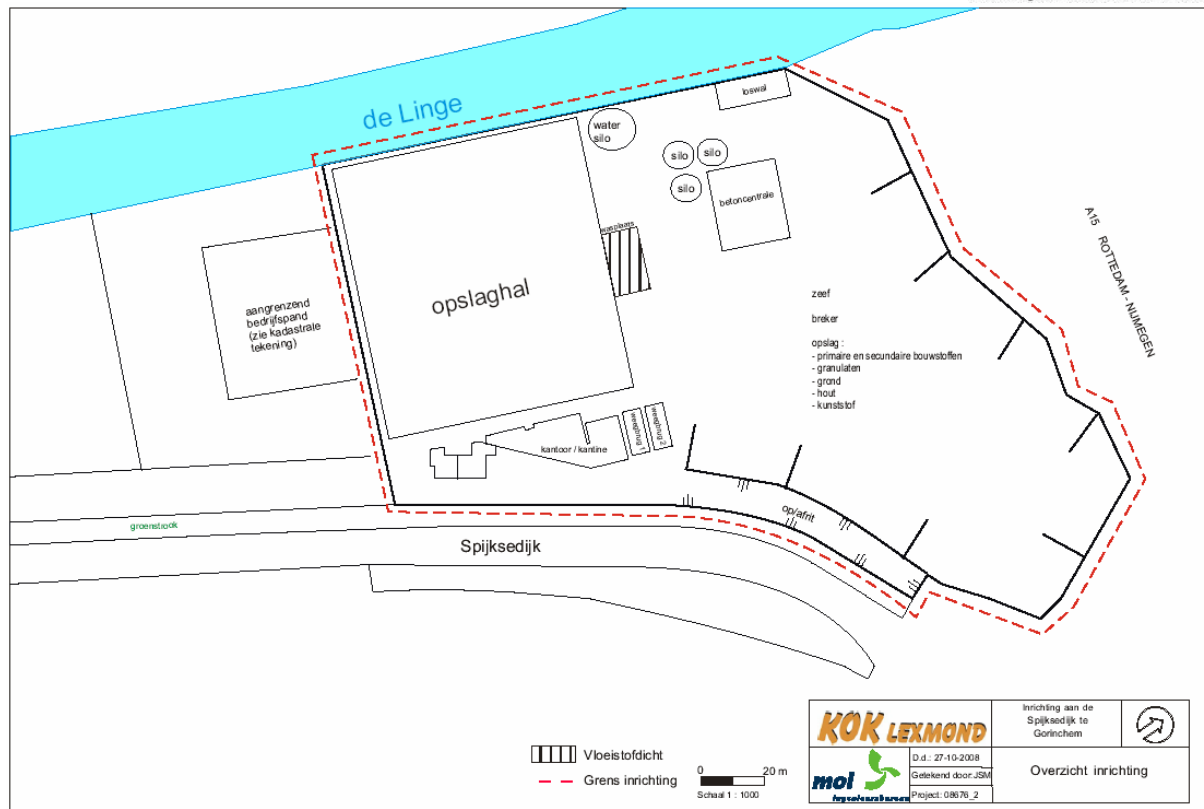
1.3 Onderzoek

Op 26 maart 2009 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Spijksedijk te Gorinchem. Het archeologisch onderzoek betrof een veldonderzoek met bureauonderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of in het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

In figuur 2 is het plan weergegeven.

Figuur 1: Gorinchem, Spijksedijk 56. De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

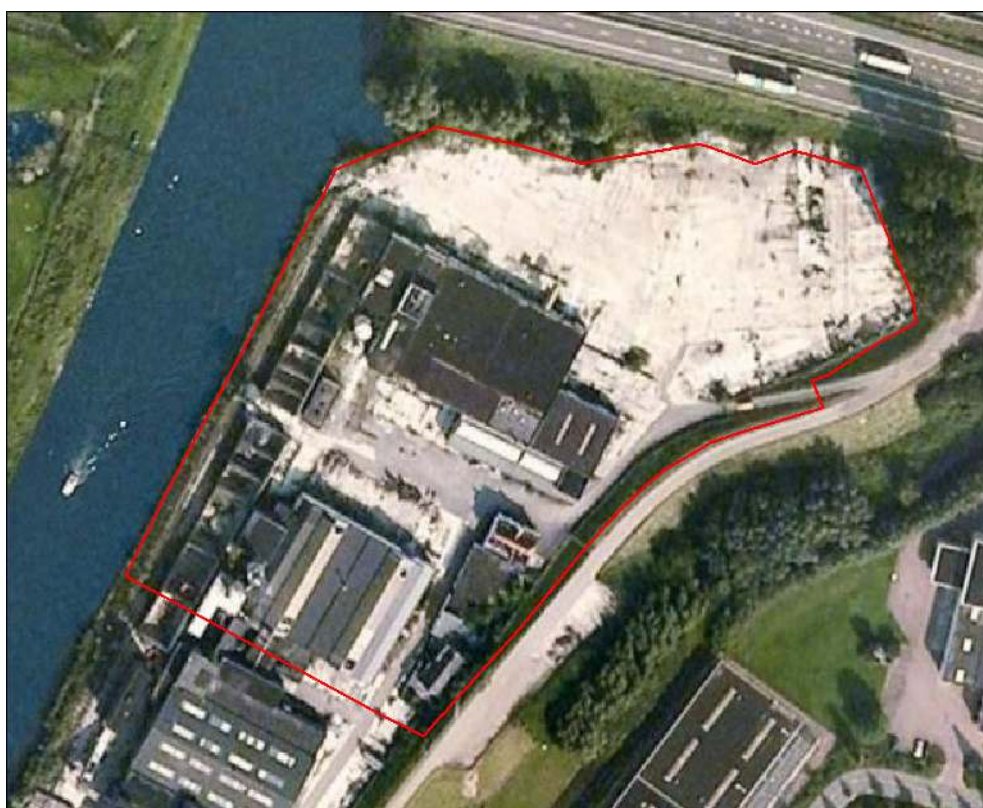
Figuur 2: Gorinchem, Spijksedijk 56. Plankaart voor het plangebied.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de hierin bekende en te verwachten archeologische waarden. Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald. Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd (voor bronvermelding zie ook literatuurlijst; dit geldt ook voor de kaarten die in de tekst opgenomen zijn):

- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Bodemkaart 1:50.000
- Geomorfologische kaart 1:50.000
- Kadastrale minuutplan met aanwijzende tafels, 1830
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel 4)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Zuid Holland 1:25.000 1894-1926
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000

Figuur 3: Gorinchem, Spijksedijk 56. Luchtfoto met daarop rood omlijnd het plangebied.

2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem

Hoewel het plangebied in verband met de aanwezige bebouwing niet geomorfologisch is gekarteerd, valt uit vergelijking met aangrenzende gebieden af te leiden dat het plangebied op een rivieroeverwal ligt. Het betreft hier een oeverwal van de Linge waarvan de sedimentatie volgens Berendsen en Stouthamer (2001) enkele eeuwen voor het begin van de jaartelling is begonnen (zie Figuur 4). De sedimentatie is doorgegaan tot aan de afdamming van de Linge bij Tiel in 1307.

Eveneens in verband met de aanwezige bebouwing, is ook de bodem in het plangebied niet gekarteerd door Stichting Bodem Kartering (StiBoKa). Vergelijking met aangrenzende gebieden laat echter zien dat op het noordelijke deel van het plangebied waarschijnlijk kalkloze poldervaaggronden aanwezig zijn die zijn gevormd in zware klei. Dit zijn jonge bodems die gekenmerkt worden door de aanwezigheid van ondiepe roestverschijnselen. Op het zuidelijke deel van het plangebied zijn waarschijnlijk kalkloze drechtvaaggronden gevormd. De drechtvaaggronden hebben geen duidelijke minerale eerdlaag en onderscheiden zich van de poldervaaggronden door de aanwezigheid van een laag veen tussen 40 en 80 cm diepte. De drechtvaaggronden zijn verder aanmerkelijk minder goed ontwaterd dan de poldervaaggronden. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt bij de drechtvaaggronden tussen 50 en 80 cm -mv terwijl deze bij de in het plangebied aanwezige poldervaaggronden dieper ligt dan 120 cm -mv. De gemiddeld hoogste grondwaterstand bedraagt in het plangebied voor beide bodemtypen minder dan 40 cm -mv.

Figuur 4: Gorinchem, Spijksedijk 56. Plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Berendsen.

2.3 Archeologie

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) ligt het plangebied in een zone met een hoge kans op archeologische waarden (zie Figuur 5).

In het onderzoeksgebied liggen één monument, negen waarnemingen en twee vondstmeldingen. Het monument (6793) ligt ruim een halve kilometer ten noorden van het plangebied en betreft een laatmiddeleeuws kasteel alsmede sporen van bewoning uit de Romeinse tijd. Binnen dit monument liggen de waarnemingen 31917, 32149, 45763 en 45930. Deze waarnemingen betreffen overwegend vondsten van aardewerkresten uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen tot nieuwe tijd. Op korte afstand ten zuiden van monument 6793 liggen de waarnemingen 32146 (aardewerk uit de midden Romeinse tijd), 32156 (aardewerk en afval uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd), 32339 (aardewerk uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd) en 45759 (een niet nader gedateerde koperen gesp).

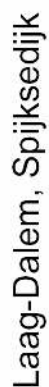
De noordelijke helft van het plangebied valt binnen een in 1994 door RAAP onderzocht deel van de Betuweroute (Asmussen & Exaltus 1996). In het kader van dit onderzoek hebben geen veldwerkzaamheden plaatsgevonden binnen dit deel van het plangebied. Ongeveer honderd meter ten noorden van het plangebied ligt een gebied dat in 2008 door Arcadis is onderzocht. In dit gebied komen geen waarnemingen of vondstmeldingen voor.

In het zuidwesten liggen op een afstand van 500 en 650 meter van het plangebied twee gebieden, die respectievelijk door BAAC (2008) en Hollandia Cultuurhistorisch Onderzoek en Archeologie (2004) zijn onderzocht. In het door BAAC onderzochte gebied liggen de vondstmeldingen 405355 en 409241. Ter plaatse van de waarnemingen 405355 en 409241 is gedraaid aardewerk aangetroffen. Ter plaatse van de waarneming 405355 is bovendien afval van metaal uit de nieuwe tijd aangetroffen. Het afval en een deel van het aardewerk is afkomstig van een onverhoogde huisplaats. De waarneming 50049 ligt in het door Hollandia Cultuurhistorisch Onderzoek en Archeologie onderzochte gebied en betreft de vondst van een baksteen afkomstig van een steen-/pannenbakkerij en daterend uit de periode late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Tevens is hier gedraaid aardewerk aangetroffen uit de nieuwe tijd. Op circa 450 meter ten westen van het plangebied ligt eveneens een gebied dat door BAAC is onderzocht (2004). In dit gebied komen geen waarnemingen of vondstmeldingen voor.

De cultuurhistorische waardekaart van de Provincie Zuid-Holland toont met betrekking tot het plangebied geen bijzonderheden.

Tabel 1: Gorinchem, Spijksedijk 56. Archis meldingen.

Monumenten en waarnemingen			
Nummer	Coördinaat	Periode	Vondsten
6793	127,656/429,270	Romeinse tijd Late middeleeuwen	Sporen van bewoning Een kasteel
31917	127,750/429,180	Romeinse tijd Late middeleeuwen Late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Keramiek Keramiek Een wijwaterbak van kalk(steen)
32146	127,670/429,100	Midden Romeinse tijd	Keramiek
32149	127,750/429,180	Romeinse tijd Romeinse tijd tot nieuwe tijd Middeleeuwen Vroege middeleeuwen Late middeleeuwen Late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Keramiek Een metalen slak en onbekende brokken natuursteen Keramiek Keramiek Keramiek Keramiek
32156	127,550/428,950	Late middeleeuwen Nieuwe tijd	Keramiek Afval
32339	127,680/429,140	Late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Keramiek
45759	127,650/429,020	Onbekend	Een koperen gesp
45763	127,740/429,160	Romeinse tijd Late middeleeuwen	Keramiek Keramiek
45930	127,750/429,180	Vroege middeleeuwen Late middeleeuwen	Keramiek Keramiek
50049	127,100/428,050	Late middeleeuwen tot nieuwe tijd Nieuwe tijd	Keramiek Keramiek
405355	127,225/428,200	Nieuwe tijd	Keramiek
409241	127,214/428,187	Nieuwe tijd	Keramiek en afval van metaal

Gorinchem, Spijksedijk 56. Kaart met Archis-gegevens.

2.4 Historie

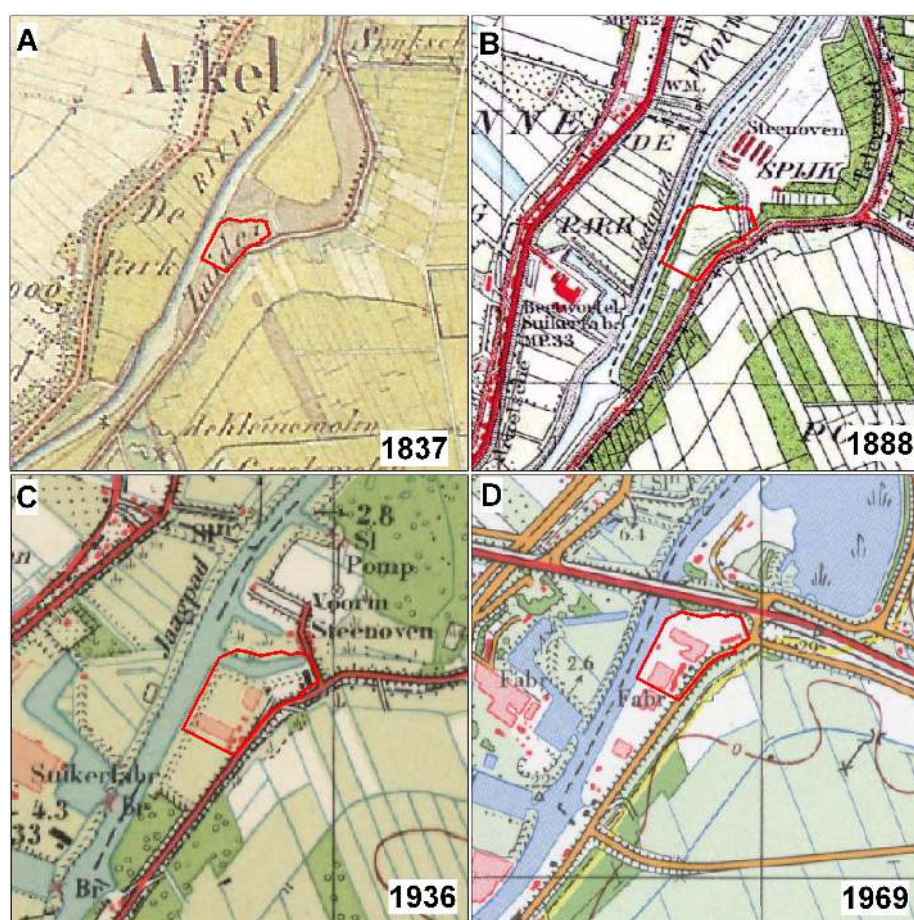
De kadasterkaart uit 1832 toont dat het plangebied destijds uit de percelen 5, 6, 7, 9 en 10 bestond (Figuur 6). Uit de aanwijzende tafels blijkt dat het gehele plangebied in eigendom was bij Jan Tirulij uit Rotterdam. Het gebruik was als volgt verdeeld:

5	bos-hakhout
6	weiland
7	bos-hakhout
9	bos-hakhout
10	bos-hakhout

Figuur 6: Gorinchem, Spijksedijk 56. Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832 (bovenkant kaart is noord). De kaart is verschaald.

Figuur 7 toont achtereenvolgens topografische kaarten van het onderzoeksgebied uit 1837, 1888, 1936 en 1969. Op deze kaarten is te zien dat het plangebied in 1837 nog buiten de Spijksedijk lag en dat het begroeid was met hakhout. De Spijksedijk is waarschijnlijk in de twaalfde eeuw opgeworpen en is na de afdamming van de Linge in de veertiende eeuw niet verder verhoogd. In 1888 bestond het plangebied uit door bosschages omgeven, nat grasland. Op de kaart uit 1936 is te zien dat op het noordelijke deel van het plangebied dan inmiddels een havenarm is uitgegraven terwijl rond het overige deel een dijkje is aangelegd. Op dit zuidelijke deel zijn dan inmiddels enkele huizen en bedrijfsgebouwen verrezen. Op de uit 1969 daterende kaart is te zien dat deze gebouwen dan inmiddels alweer plaats hebben gemaakt voor nieuwe fabrieksgebouwen. De havenarm op het noordelijke deel van het plangebied is dan inmiddels alweer gedempt en ten noorden van het plangebied is een brug gebouwd en is een snelweg aangelegd.

Figuur 7: Gorinchem, Spijksedijk 56. Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1837, 1888, 1936 en 1969 (verschaald; bovenkant kaarten is noord).

2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Specifieke ligging (locatie)

Het plangebied ligt op een deel van de rivieroeverwal van de Linge die tot en met de negentiende eeuw buitendijks heeft gelegen ten opzichte van de Spijksedijk.

Verwachte perioden (datering)

Op basis van de bekende gegevens omtrent archeologische waarden in het gebied moet worden geconcludeerd dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten daterend uit de late ijzertijd, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Complextypen

Door de ligging van het plangebied in een gebied dat tot in de negentiende eeuw buitendijks heeft gelegen, is de kans op huisplaatsen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd, klein. Uit de ijzertijd en de Romeinse tijd kunnen eventueel wel nederzettingsresten aanwezig zijn. Uit alle perioden vanaf de ijzertijd kunnen eventueel resten van specifiek aan water gebonden activiteiten aanwezig zijn.

Uiterlijke kenmerken

Nederzettingsresten uit alle perioden zullen binnen het plangebied uit afgedekte sporen of uit vondstniveaus bestaan. Dergelijke vondstniveaus zijn doorgaans wat donkerder gekleurd dan de onder- en bovenliggende lagen en kunnen archeologische indicatoren bevatten zoals houtskool, aardewerk, gebakken leem, e.d.

Mogelijke verstoringen

Door het uitgraven en weer dempen van een havenarm op het noordelijke deel van het plangebied heeft hier ongetwijfeld ingrijpende bodemverstoring plaatsgevonden. Op de overige delen van het plangebied zal de bouw, sloop en nieuwbouw van bedrijfsgebouwen tenminste plaatselijk tot ingrijpende bodemverstoring hebben geleid.

2.6 Onderzoeksstrategie

Tijdens het veldwerk moet allereerst worden vastgesteld hoe de bodem is opgebouwd, in hoeverre deze intact is en of hierin archeologische indicatoren aanwezig (kunnen) zijn. Om de bodemopbouw zo exact mogelijk te kunnen bestuderen kan het beste gebruik gemaakt worden van een gids. In het plangebied wordt zoveel mogelijk getracht om de boorpunten in een gelijkmatig netwerk te zetten met telkens 35 meter afstand tussen de boringen en 30 meter afstand tussen de boorraaien. Een dergelijke boorgrid voldoet volgens de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006), als zoekoptie om door archeologische lagen gekenmerkte vindplaatsen uit de periode bronstijd tot middeleeuwen op te sporen. Van alle boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald.

Figuur 8. Gorinchem, Spijksedijk 56. Foto plangebied.

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden

- Positie boringen: zie Figuur 10.
- Gebruikt boormateriaal: guts met diameter van 3 cm / edelmanboor met diameter van 15 cm
- Totaal aantal boringen: 13
- Op het oostelijke deel van het plangebied bleek de betonverharding dermate moeilijk doordringbaar dat de betonboren hierop zijn stukgedraaid. Dit deel van het plangebied zal echter ook bij de nieuwe inrichting in gebruik blijven als opslagplaats zodat hier geen bodemingrepen zullen plaatsvinden.
- Boordichtheid: 5 boringen per hectare
- Geboorde diepte: 1,5 – 3,0 m -Mv
- Inmeten boorlocaties: GPS, meetlint en waterpas
- Boorbeschrijving: Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.1)
- Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: in verband met de begroeiing van het plangebied was geen oppervlaktekartering mogelijk

3.2 Resultaten booronderzoek

De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart (zie Figuur 10). De boorprofielen zijn afgebeeld in Figuur 9 en de resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in Bijlage 1.

Tijdens het veldonderzoek zijn dertien boringen gezet. Ter plaatse van boorpunt 11 is tot twee meter beneden het maaiveld opgebracht bouwzand aangetroffen, dat beneden deze diepte uit de boor bleef stromen. Ter plaatse van de boorpunten 1, 2, 3, 4, 7 en 13 moest eerst mechanisch door een dikke laag baksteenpuin worden voorgeboord voordat met een guts met een diameter van drie centimeter verder kon worden geboord. Op deze boorpunten zijn natuurlijke afzettingen aangetroffen onder de 0,6 tot 1,2 m dikke laag baksteenpuin. Ter plaatse van een gesloopt bedrijfsgebouw zijn in de boringen 5, 6 en 12 direct vanaf het maaiveld natuurlijke afzettingen aangetroffen. Deze afzettingen bestaan uit grindig zand waar bovenop in boring 6 een pakket door zandlaagjes onderbroken klei is aangetroffen.

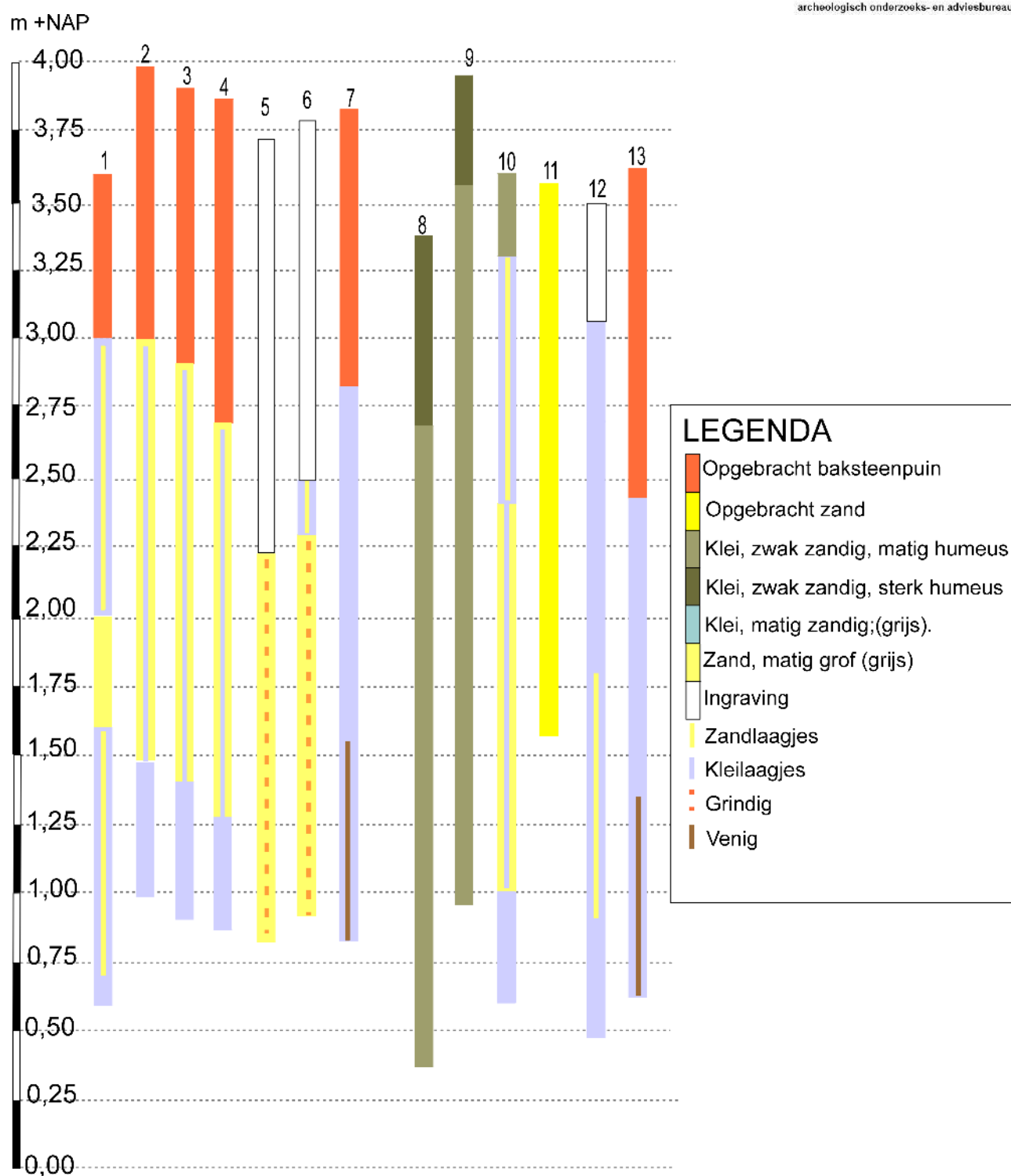
Boring 10 is langs de buitenrand van het plangebied gezet en lijkt het minst te zijn beïnvloed door de bouw- en graafwerkzaamheden in het plangebied en de aanleg van de Spijksedijk. Deze boring wordt gekenmerkt door een toplaag van zwak zandige, humeuze, stevige klei die op een diepte van 30 cm -mv overgaat in een dik pakket, door zandlaagjes onderbroken klei. Op een diepte van 1,2 m -mv gaat dit kleipakket over in een pakket door kleilaagjes onderbroken zand. Onderin deze boring, is zwak zandige, ongerijpte klei aangetroffen. Dergelijke klei is ook onderin de boringen 1, 2, 3, 4, 7, 10, 12 en 13 aangetroffen. Onderin de boringen 7 en 13, is deze klei weinig tot ongeveer 2,3 m -mv maar loopt de klei daarboven, zonder venigheid, door tot aan het pakket opgebracht puin. Ook in boring 12 loopt de klei door tot bovenin de boring. Tussen 1,7 en 2,6 m -mv wordt de klei in deze boring echter onderbroken door de aanwezigheid van zandlaagjes. De in boring 1 aangetroffen afzettingen bestaan hoofdzakelijk uit door zandlaagjes onderbroken klei. Tussen 1,6 en 2,0 m -mv is hierin echter een pakket zand aangetroffen.

Net als in boring 10, gaat de klei in de boringen 2, 3 en 4 op een diepte van ongeveer 2,5 m -mv over in een door kleilaagjes onderbroken zandpakket. Het pakket door zandlaagjes onderbroken klei dat hierboven in boring 10 is aangetroffen ontbreekt in de boringen 2, 3 en 4 doordat op deze boorpunten vanaf deze diepte baksteenpuin aanwezig is.

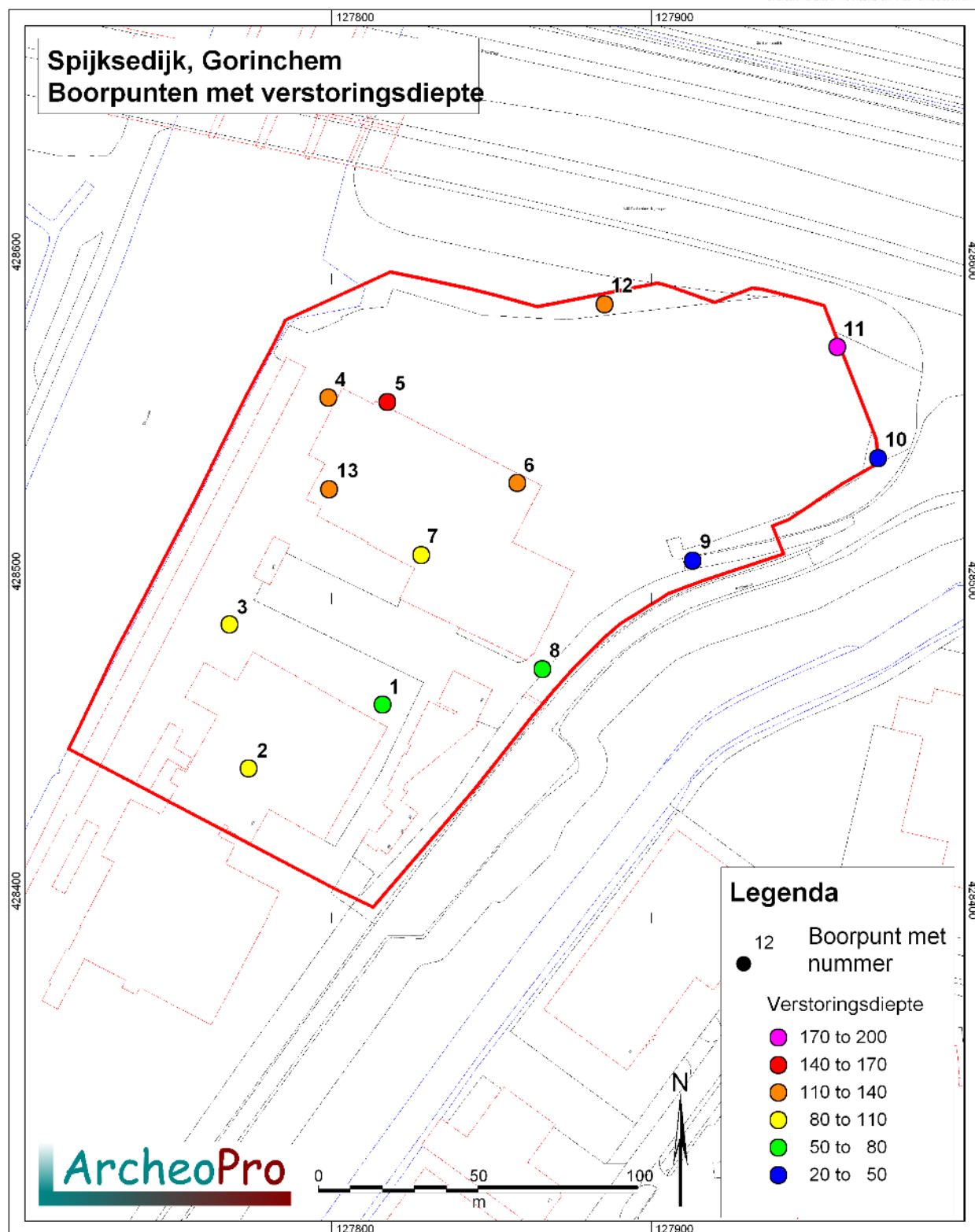
Voor alle bovengenoemde boringen geldt dat de aangetroffen afzettingen door de aanwezigheid van zand, zandlaagjes, grind en ongerijpte klei, getuigen van een dynamisch afzettingsmilieu waarin geen geschikte bewoningsomstandigheden hebben geheerst. Mogelijk hebben bovenop deze afzettingen wel afzettingen gelegen die zijn gevormd in een voor bewoning geschikt milieu. Deze zijn echter verloren gegaan bij de inrichting tot bedrijventerrein.

De boringen 8 en 9 zijn in de voet van de Spijksedijk gezet. Deze boringen worden gekenmerkt door een toplaag van humusrijke, stevige klei op een dik pakket zwak humeuze, zwak zandige, matig stevige klei. Het betreft her een dik pakket komklei dat doorloopt tot 3 m -mv. Hiermee contrasteren de op deze boorpunten aangetroffen afzettingen sterk met de op de overige delen van het plangebied aangetroffen afzettingen. Deze bestaan immers uit afzettingen die zijn gevormd in een dynamisch afzettingsmilieu.

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen.

Figuur 9: Gorinchem, Spijksedijk 56. Boorprofielen.

Figuur 10. Gorinchem, Spijksedijk 56. Boorpunten met verstoringsdiepten.

4 Conclusies en aanbevelingen (selectieadvies)

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten daterend vanaf de late ijzertijd. Uit het booronderzoek blijkt dat de bovenste halve tot anderhalve meter van de bodem in het plangebied verloren is gegaan bij de inrichting tot bedrijventerrein. De toplaag binnen het bedrijventerrein bestaat op de meeste plaatsen uit een ongeveer één meter dik pakket baksteenpuin. De hieronder aangetroffen afzettingen zijn gevormd in een dynamisch afzettingsmilieu waarin geen geschikte bewoningsomstandigheden heersten.

De in de voet van de Spijksedijk gezette boringen contrasteren sterk met de binnen het bedrijventerrein gezette boringen doordat deze boringen worden gekenmerkt door een toplaag van humusrijke, stevige klei op een dik pakket komklei dat doorloopt tot drie meter beneden het maaiveld.

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

In verband met het volledig ontbreken van archeologische indicatoren binnen het plangebied, zijn de KNA-onderdelen *Waardestelling en Selectieadvies*, in dit rapport niet nader uitgewerkt.

In alle gevallen geldt dat indien archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de gemeente Gorinchem, conform Monumentenwet 1988, laatste wijziging van 1 september 2007, paragraaf 7, artikel 53 en verder.

Verklarende woordenlijst:

GPS:	Global Positioning System
IVO:	Inventariserend VeldOnderzoek
NAP:	Nieuw Amsterdams Peil.
RACM:	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten.
SIKB:	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Archeologische tijdschaal:

Periode	Datering	
midden- en laat paleolithicum (oude steentijd)	250.000	- 9000
mesolithicum (midden steentijd)	9000	- 4500
neolithicum (nieuwe steentijd)	4500	- 2100
bronstijd	2000	- 800
ijzertijd	800	- 12 v. chr
Romeinse tijd	12 v chr	- 500 n. chr.
vroege middeleeuwen	500	- 1000
volle middeleeuwen	1000	- 1250
late middeleeuwen	1250	- 1500
nieuwe tijd	1500	- heden

Bronnen:

Asmussen, P.S.G. & R. P. Exaltus. 1994; *Archeologische Begeleiding Betuweroute. Deel C: Waardering van de Vindplaatsen*; RAAP-rapport 86

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Zuid-Holland; 1905 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadastrale minuut 1830 met aanwijzende tafels (www.watwaswaar.nl)

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten. IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten. AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten. ARCHIS II (Archeologisch Informatie Systeem), <http://archis2.archis.nl/>

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Schorn, E.A. 2004. *Plangebied Lingewijk-Noord (Gemeente Gorinchem); Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek, karterende fase*; BAAC-rapport 04.022

Stichting voor Bodemkartering, *Bodemkaart van Nederland 1:50.000*. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering, *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*. Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, *Geologische kaart van Nederland 1:50.000*. Wageningen, 1968.

Tranchot en v. Muffling, *Kartenaufnahme der Rheinlande*. 1803-1820.

Twaalf provincien 2007. *Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965*. Uitgeverij twaalf provincien. Landsmeer.

Literatuur:

Berendsen, H.J.A., E. Stouthamer, 2001. *Palaeogeographic Development of the Rhine-Meuse Delta*, The Netherlands, Assen.

Cate, J. A. M. ten, A. F. van Holst, H. Kleijer en J. Stolp, 1995. *Handleiding Bodemgeografisch Onderzoek; Richtlijnen en Voorschriften. Deel A: Bodem*. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Es, W.A. van, Sarfatij, H. & P.J. Woltering (red.) 1988. *Archeologie in Nederland; De Rijkdom van het Bodemarchief*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.

Bijlage 1: Boorbeschrijving

Algemene kopgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	2009-03/13
Projectnaam	Gorinchem, Spijksedijk 56
Deelgebied	Nvt
Organisatie	De Steekproef bv
CIS-code	33714
coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	GPS en meetlint
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN – Waterpas
Boormethode	Guts en edelman
Boordiameter	3 cm en 12 cm
Opdrachtgever	Ingenieursbureau Mol

Posities van de boringen (boorlocaties)			
Boornummer	XCO	YCO	MA, M's tov NAP
1	127816.0	428467.0	3.64
2	127774.0	428447.0	3.99
3	127768.0	428492.0	3.85
4	127799.0	428563.0	3.83
5	127817.4	428561.6	3.71
6	127858.1	428536.2	3.77
7	127828.0	428513.7	3.79
8	127866.0	428478.0	3.35
9	127913.0	428512.0	3.92
10	127971.0	428544.0	3.63
11	127958.2	428578.8	3.61
12	127885.4	428592.2	3.52
13	127799.2	428534.3	3.67

Boorbeschrijving volgens ASB 5.1																				
Boor Nr	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken								AIS
		GD	B K	BS	BZ	B G	BH	HK	TK	IK	VL K	CO	PLH	VS	SST	BHN	BI	GI		
1	60	BST						OR									OPG			
	160	K			2			GR		LI		MSL			ZL					
	200	Z						GR		LI										
	290	K			2			GR		LI		MSL			ZL					
	300	K			1			GR		LI		MSL								
2	100	BST						OR									OPG			
	250	Z						GR		LI					KL					
	300	K			1			GR		LI		MSL								
3	100	BST						OR									OPG			
	250	Z						GR		LI					KL					
	300	K			1			GR		LI		MSL								
4	120	BST						OR									OPG			
	260	Z						GR		LI					KL					
	300	K			1			GR		LI		MSL								
5	140	Z				1		GR		LI										
6	20	K			2			GR		LI		MSL			ZL					
	160	Z				1		GR		LI										
7	100	BST			2			OR									OPG			
	230	K			1			GR		LI		MSL								
	300	K						GR		LI		MSL	2							
8	70	K			1		3	BR		DO		ST					BOV			
	300	K			1		1	BR		LI		MST								
9	40	K			1		3	BR		DO		ST					BOV			
	300	K			1		1	BR		LI		MST								
10	30	K			1		2	BR		LI		ST					BOV			
	120	K			2			GR		LI		MSL			ZL					
	260	Z						GR		LI					KL					
	300	K			1			GR		LI		MSL								
11	200	Z						GE									OPG			
12	125	K			1			GR		LI		MSL								
	210	K			2			GR		LI		MSL			ZL					
	260	K			1			GR				MSL	2							
13	120	BST						OR									OPG			
	225	K			1			GR		LI		MSL								
	300	K			1			GR		LI		MSL								

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje, PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2e en 3e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL=zeer slap, SLA=slap, MSL=matig slap, MST=matig stevig, STV=stevig

PLH = plantenresten (PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel)

VS = veensoorten

SST = Sedimentaire structuren

BHN = Bodemhorizont; BHC = C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, ROG = rommelig

GI = Geologische interpretaties

AIS = Archeologische indicatoren